

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут лісового
і садово-паркового господарства
Кафедра відтворення лісів та лісових меліорацій

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ ТА ЛІСОВА МЕЛІОРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИТОКИ, СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ АНТРОПОЦЕНУ

(присвячена 100-річчю кафедри відтворення лісів
та лісових меліорацій)

6-8 листопада 2019 р.

м. Київ, Україна

ЗАХОДИ З ОЗДОРОВЛЕННЯ СОСНОВИХ НАСАДЖЕНЬ НА ОСУШЕНИХ ЗЕМЛЯХ

Р.М. Прокопчук*

*Національний університет біоресурсів і природокористування
України, м. Київ, Україна*

Кліматичні зміни та антропогенні фактори призвели до погіршення санітарний стану лісів у різних регіонах України. Останні дані Держлісагентства України свідчать, що загальна площа осередків всихання становить 395 тис. га, з яких соснові насадження на площі майже 200 тис. га [1]. Охоплюють вони переважно північні і західні регіони України.

Сосна є головною лісоутворювальною породою і займає понад 35% площі лісового фонду України. Тому всихання соснових насаджень є небезпечним з погляду не тільки втрати деревини, а й ефективного виконання всіх екологічних функцій лісу.

Санітарний стан соснових насаджень різного породного складу вивчали в умовах осушувальних систем ДП «Сарненське лісове господарство». Об'єктом дослідження є чисті та мішані соснові насадження III-XI класів віку. Переважаючим типом лісорослинних умов є вологий субір, який займає четверту частину площі площу підприємства. Дослідженнями охоплено 20 ділянок сосняків, розташованих на п'яти трансектах між осушувальними каналами. Всього 20 на кожній трансекті було закладено по чотири пробних площ (ПП). На пробних площах проводили суцільний перелік дерев та визначали категорії стану цих дерев у насадженні. Показники санітарного стану насаджень представлено у таблиці.

Дані таблиці вказують, що найкращий санітарний стан притаманний сосновим деревостанам, у яких проведено санітарні вибіркові рубки у 2001 і 2003 рр. Це чисті соснові деревостани X і XI класів віку (насадження на трансектах 1 і 2). Індекс санітарного стану цих насаджень коливається в межах 1,62-1,94 од. У насадженнях виявлено від 3 до 8 дерев уражених патогенами і ентомошкідниками, хоча частка сухостійних і вітровальних дерев складає 3,4-10,8%. Виявлено закономірність погіршення санітарного стану соснових насаджень від каналів до центральних ділянок між осушувачами.

---

*Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук В.Ю. Юхновський

Показники санітарного стану соснових насаджень

Номер ПП	Склад наса- дження	Вік, років	Ураження шкідниками і хворо- бами, шт.	Кількість сухоюстю		Проведення лісівничих заходів	Індек- с санітар- ного стану
				шт.	%		
1.	10Сз	108	7	9,5	10,8	СРВ-2003 р.	1,68
2.	10Сз	108	3	10,5	6,8	СРВ-2003 р.	1,70
3.	10Сз	108	4	7,9	5,5	СРВ-2003 р.	1,62
4.	10Сз	108	8	9,5	6,5	СРВ-2003 р.	1,72
5.	10Сз	93	5	14,0	8,6	СРВ-2001 р.	1,94
6.	10Сз	93	3	16,0	5,9	СРВ-2001 р.	1,94
7.	10Сз	93	4	7,1	3,4	СРВ-2001 р.	1,70
8.	10Сз	93	3	14,5	5,9	СРВ-2001 р.	1,88
9.	8Сз2Бп	29	-	9,0	8,9	-	1,93
10.	8Сз2Бп	29	-	8,1	6,7	-	1,97
11.	8Сз2Бп	29	-	8,5	7,4	-	2,36
12.	8Сз2Бп	29	-	10,1	9,8	-	2,10
13.	10Сз	73	2	13,1	6,6	-	1,72
14.	10Сз	73	3	17,6	6,4	-	2,00
15.	10Сз	73	2	19,5	6,8	-	2,17
16.	10Сз	73	5	8,5	5,0	-	1,81
17.	9Сз1Бп	57	3	16,1	6,2	-	1,81
18.	9Сз1Бп	57	2	14,4	6,5	-	1,82
19.	9Сз1Бп	57	5	16,5	5,4	-	1,92
20.	9Сз1Бп	57	3	13,9	5,9	-	1,78

Мішані сосново-березові насадження III класу віку характеризуються вищим санітарним індексом, який коливається в межах 1,93-2,36 од. Задовільний санітарний стан цих насаджень пояснюється найбільшою кількістю всихаючих і сухостійних дерев берези повислої. Деяко краща ситуація у сосново-березових насадження VI класу віку на трансекти 5, де середньозважений індекс санітарного стану становить 1,86 од.

Для поліпшення стану деревостанів доцільно проводити санітарні вибіркові рубки з видаленням у першу чергу дерев уражених ентомошкідниками і патогенами, а також усихаючих і сухостійних дерев з пониженням повноти насадження до нормативних величин.